

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ויגש

(חלק ב שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת ויגש, כח כסלו — ד' טבת ה'תשפ"ה (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2025

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

ויגש ב

אזוי איז אויך דאָ אַ דיעה אין מדרש¹⁰,
אז דער מנין פון שבעים נפש איז געווען
צוזאַמען מיט יעקב¹¹.

דאָרף מען פאַרשטיין: וואָס איז די
סברא וטעם פון די חילוקי דיעות
ווער עס ווערט אַריינגערעכנט אין די
שבעים נפש?

נאָך מער: ניט נאָר זיינען זיי דיעות
שונות, נאָר דער חילוק צווישן זיי איז
מן הקצה אל הקצה: לויט דער דיעה
אז יעקב האָט משלים געווען דעם מנין,
ופשיטא לויט דער דיעה אז „הקב"ה נכנס
עמהם במנין“, איז דער מנין מלא פון
שבעים נפש נשלם געוואָרן דורך דעם
העכסטן און דעם שלם פון די אַלע ע'
נפש; דאָקעגן לויט דער דיעה אז יוכבד
ווערט גערעכנט צווישן די שבעים נפש,
קומט אויס, אז די השלמה איז געווען
דורך דער מדריגה הכי תחתונה¹¹ –
אַ בת ישראל וואָס איז ערשט געבאָרן
געוואָרן – „לידתה בין החומות“.

אויך: ווי קומט עס, אז רש"י, וואָס
איז מפרש פשוטו של מקרא, לערנט אַז
אין דעם מספר פון „שבעים נפש“ ווערט

א. אין (השלמת ה)מספר פון די
„שבעים נפש“ („כל הנפש ג' הבאה
מצרימה שבעים“) וואָס די תורה רעכנט
אויס, געפינט מען כמה דיעות אין
מדרשי חז"ל ומפרשי התורה: אין גמרא²
שטייט (און לויט איין דיעה אין מדרש³)
אז יוכבד האָט משלים געווען דעם מנין
פון שבעים נפש, וואָס זי איז געבאָרן
געוואָרן בין החומות – „הורתה בדרך
ולידתה בין החומות“⁴. און דאָס איז
אויך דעת רש"י בפירושו עה"ת⁵ בפשוטו
של מקרא.

לויטן פרקי דר' אליעזר⁶ (און אַ
דיעה אין מדרש⁷) איז „הקב"ה נכנס
עמהם במנין“⁸.

כמה מפרשי התורה⁹ נעמען אַז (און

(1) פרשתנו מו, כז.

(2) ב"ב כג, ב.

(3) ב"ר פצ"ד, ט. ורש"י. וכ"ה בתיב"ע פרשתנו
מו, כז.

(4) לשון הגמרא שם. וראה הלשונות בב"ר שם
ובמדרשים שצויינ: במפרשים שם.

(5) פרשתנו מו, טו. כו. פרש"י במדבר ג, טו.
פינחס כו, נט.

(6) פל"ט.

(7) ב"ר שם. פסיקתא דר"כ פ"י. הובא גם ביל"ש
כאן עה"פ.

(8) כ"ה בפדר"א. ועד"ז ביל"ש שם. ובפדר"א
עם ביאור הרד"ל: הקב"ה נכנס (כביכול) עמהם.
בב"ר: השלים עמהם את המנין. ובפסיקתא:
הקב"ה נכנס עמהם בכבודו.

(9) ראב"ע פרשתנו מו, כג. שמות א, ה. רשב"ם
פרשתנו טו, כו. רבעה"ת ותוס' (הדר זקנים) שם,
כו (ושם) והכי פשטי' דקרא כו'. אבל מסיים: ולפי
מה שפירשתי למעלה אין צריך לומר שיהא יעקב
מן המנין כי הקב"ה נמנה עמהם ומשלים המנין.
רלב"ג כאן (ע"ד הפשט דיעקב השלים המנין).
אברבנאל כאן. אוה"ח מו, ה. ועוד.

(10) ב"ר שם.

(11) בב"ר שם (וש"ג) עוד ב' דיעות: ויש אומרים
חושבים בן דן השלים עמהם את המנין, וי"א סרח
בת אשר השלימה עמהם את המנין (וראה מפרשים
שם דשקו"ט בפירושו דהרי שניהם נמנו
בהכתובים בהע' נפש). אבל בפשוטו ב' דיעות
הנ"ל אינן בפ"ע, כ"א באים בהמשך להפי'
שהקב"ה השלים המנין או יעקב, וכמ"ש בגבורות
ה' למהר"ל פ"ג. וראה לקמן הערה 66.

וברא"ש סוף פסחים: שכן דרך המקרא כשמגיע
לסכום עשירית פחות אחת מונה אותו בחשבון
עשירית ואינו משגיח על חסרון האחד, ומביא
כמה ראיות. וראה קרבן נתנאל שם.

(11*) להעיר מגבורות ה' שם.

ושש ויוסף ושני בניו הרי שבעים חסר אחת, וכתבי¹⁷ בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה, מה עשה הקב"ה נכנס עמהם במנין ועלו למספר שבעים לקיים מה שנאמר¹⁸ אנכי ארד עמך מצרימה; משא"כ אין מדרש¹⁹ שטעלט ער זיך אויפן לשון הכתוב, "כל הנפש הבאה וגו' ובני יוסף אשר יולד לו . . שבעים" (און איז מבאר), "זו יוכבד שהשלימה מנין של ישראל במצרים"²⁰.

ד.ה.: אין פדר"א רעדט זיך (בעיקר) וועגן דער ירידה²¹ פון בני"י אין גלות מצרים – איז דאָס וואָס „הקב"ה נכנס עמהם במנין“, „אנכי ארד עמך“ – אַ הכרת. אַ נתינת כח צו די בני"י, אַ זייענדיק בירידה בגלות מצרים זאָלן זיי קענען בייקומען דעם קושי השעבוד (וויסנדיק אַז „אנכי ארד עמך מצרימה“); און דעריבער איז אויך דער לשון „(נכנס) עמהם“ (אָדער ווי דער לשון המדרש „השלים עמהם“) – דער אויבערשטער איז כביכול מיט זיי צוזאַמען.

משא"כ בנוגע ליוכבד, איז די הדגשה אויף „הבאה מצרימה (שבעים)“ – די השלמת המנין פון ע' נפש אין מצרים (ניט פאַרבונדן מיט דער ירידה אין מצרים, קושי השעבוד); און אין דעם איז יוכבד געווען די וואָס „השלימה מנין של ישראל“ –

עס איז אָבער ניט גלאַטיק:

- (17) עקב יו"ד, כב.
 (18) פרשתנו שם, ד.
 (19) ב"ר שם, ועד"ז בפסקתא שם. ופרש"י שם, כו.
 (20) להעיר מתו"א ר"פ שמות בהב' פעמים הבאים מצרימה, דפרשתנו ודפ' שמות, שהם ב' ירידות.
 (21) ראה ביאור הרד"ל לפדר"א שם אות ט.

אַריינגערעכנט יוכבד¹², וועלכע ווערט דערמאָנט במקרא ערשט אין שמות¹³ – און ניט יעקב, ווי עס זיינען מפרש כמה פשוטי המקרא?

און כאָטש אַז פון פשטות לשון הכתוב „כל נפש בניו ובנותיו שלשים ושלש“^{13*} איז משמע אַז יעקב ווערט ניט נכלל אין די (שלשים ושלש – ובמילא אויך ניט אין די) שבעים נפש [ועד"ז איז מובן פון דעם דיוק לשון הכתוב „כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים“, אַז דאָס מיינט די נפשות וואָס אויסער יעקב¹⁴, ומפורש בכתוב¹⁵ „ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש“¹⁶] – איז הא גופא צריך ביאור: וואָס איז דער טעם וואָס יעקב אַליין איז ניט אַריין אין מספר פון די ע' נפשות – אויך ער איז דאָך בא למצרים צוזאַמען מיט כל נפש בניו ובנותיו?

ב. לכאורה קען מען מבאר זיין דעם טעם פון די חילוקי דיעות – ובהקדם הדיוק אין די לשונות פון פדר"א און מדרש (ורש"י) (ביי דער השלמה דורך הקב"ה ויוכבד):

אין פדר"א שטייט דער לשון „וכשבאו לגבול מצרים נתייחסו כל הזכרים ששים

(12) עפמ"ג לעיל ובנות בניו (מו, ז). ואף שנאמר לפני זה ובנותיו – ראה פרש"י לפני זה לו, לה.

(13) ובשמה יוכבד – בפ' וארא ו, כ (בלי פרטים) ובפ' פנחס (כו, נט), אלא שהובא בפרש"י לעיל מו, טו. וראה ג"כ פרש"י לעיל מו, ז.

(13*) מו, טו.

(14) כ"כ בט"ז כאן לפרש"י. אבל ראה רבעה"ת וכו' שם לפירושו שיעקב מן המנין „והכי פשטי' דקרא כל הנפש לבית יעקב“. וראה גם ראב"ע שם.

(15) שמות א, ה. אבל ראה ראב"ע שם ובפרשתנו שם.

(16) וראה דקדוקי רש"י (מירא דכיא) לפרש"י מו, יט.

פריער: באַ בני לאה און בני זלפה שטייט דער מנין בלשון נקבה – „שלשים ושלש“, „שש עשרה נפש“; און באַ בני רחל ובני בלהה – בלשון זכר: „כל הנפש ארבעה עשר“, „כל נפש שבעה“.]

און מ'פֿאַרענטפערט²⁶, אַז וויבאַלד „נכנסו נקבות עמהם במנין“, צווישן די בני לאה ווערט גערעכנט אויך דינה, און צווישן בני זלפה – סרח אחותם בת אשר, שטייט דעריבער בלשון נקבה; מש״כ באַ בני יוסף (ועד״ז באַ בני רחל ובני בלהה) וואָס דאָרטן ווערן קיין נקבות ניט גערעכנט, שטייט דער מנין בלשון זכר.

דער תירוץ איז אָבער ניט גלאַטיק; אויב דער חשבון איז כולל סיי זכרים און סיי נקבות, דעמולט ווערט עפ״י כללי הדקדוק גענוצט דער מספר בלשון זכר²⁷; ובפרט בנדו״ד אַז די נקבות זיינען מיעוטא דמיעוטא – צוויי צווישן די ששים ושש (אַדער צוויי) צווישן די ל״ג בני לאה, און איינע צווישן בני זלפה)²⁸.

ד. דער ביאור בזה:

אין דעם מספר ע' נפש פון אידן געפינט מען בכללות צוויי ענינים: (א) זיי זיינען כנגד די ע' אומות²⁹ וואָס זיינען

26 צרור המור שם (ומסיים: ע"כ כתבתי מן המדרש). וראה לקמן הערה 28.

27 וראה תוד״ה וליחני שלשה (קידושין ב, ב); פירוש משום דכל התורה כולה בלשון זכר נאמרה. וראה נח ו, כ, ז, ב.

28 אבל במשכיל לדוד (כאן מו, טו) תירץ: ולרמוז זה (דיוכד נכנסה במנין הל״ג דבני לאה) הוצרך לכתוב כאן ושלש ואגב כתב נמי בבני זלפה שש עשרה. וראה רד״ק כאן מו, כו.

29 ראה זח״ב ה, ב, טז, ב. וראה רש״י וישלח לה, יא. תיב״ע ופרש״י האינו לב, ת. אוה״ת במדבר ס״ע יח ואלך. לקו״ת ראה ל, ב. שעה״ת ח״א עד, א. אוה״ת סוכות ע' א'תשסה.

יוכבד איז געווען פון די איינציקע²² פון די באים מצרים (שבעים) וואָס איז בייגעווען דעם קושי שנבד מצרים (דער זמן וואָס עס איז געווען תכלית הירידה אין גלות מצרים), איז ווי קומט דאָס וואָס איר השלמת המנין איז דער מדרש מקשר דוקא מיט (די שבעים) „נפש הבאה מצרימה“ און ניט מיטן „בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה“?

אויך דאָרף מען פֿאַרשטיין בפדר״א: „נתייחסו כל²³ הזכרים ששים ושש כו״. צווישן די ששים ושש ווערן גערעכנט ניט נאָר זכרים נאָר אויך דינה וסרח בת אשר²⁴?

ג. מפרשים²⁵ שטעלן זיך אויף דעם, וואָס אין פסוק „כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה וגו״ שטייט דער מנין בלשון נקבה – „כל נפש ששים ושש“, און אין פסוק שלאח״ז „ובני יוסף“ ווערט עס געזאָגט בלשון זכר – „נפש שנים“?

[ועד״ז געפינט מען דעם חילוק

22 ראה שמו״ר פ״א, ת: כ״ז שה״ אחד מהם קיים מאותן שירדו למצרים לא שעבדו המצרים בישראל. וראה רשב״ם (וספורנו) שמות א, ו: (כל) שבעים נפש. וראה לקו״ש חט״ז ע' 15 הערה 37.

23 כ״ה בדפוס פדר״א שלפנינו. ובפרקי דר״א הוצאת מקור (ירושלים תשל״ב) הובא מכת״י: התייחסו הזכרים ששים וששה, וליתא תיבת „כל“.

24 לכא״ו הביאור שמדבר ע״ד הרוב, ועד״ מ״ש הראב״ע הני״ל (מו, כג) דהלך אחר הרוב. אבל צע״ק דהרי תיכף לאח״ז קאמר „וכשעלו ישראל ממצרים נתייחסו כל הגברים ששים רבוא כו״ ושם הרי זה בדיוק.

ולעיר מגירסא שבא״ מכת״י שהובא בפדר״א (הני״ל הערה שלפנ״ו): התייחסו הזכרים כו״ יוסף ושני בניו הרי ששים ושבע וכתבי בשבעים נפש . . נכנס הקב״ה במנין עמהם כו״. ולפ״ז י״ל דבהמספר ששים ושבע רק הזכרים (ביחד עם יוסף וב״ בניו) ולהשלמת המנין דשבעים נמנו גם הנקבות (דינה וסרח המפורשות בקרא) והקב״ה נכנס עמהם במנין ועלו לשבעים. וצ״ע.

25 צרור המור כאן.

השראת השכינה בגילוי ממש³⁹. און כדי די בחינה זאָל נמשך ווערן אויך צו די נשמות תחתונות וועלכע זיינען שייך צו עולמות ב"ע, ביז צו מדריגות תחתונות דעשי, ווערט דאָס אויפגעטאָן דורך די (שבטים און ווי זיי ווערן פאָנאָדערגע-טיילט אויף) ע' נפש, וואָרום מדריגת השבטים איז ע"ד ווי אלקות ווערט נמשך אין עולמות ב"ע⁴⁰.

אַבער כדי די המשכה זאָל אָנקומען צו יעדער נשמה, איז ניט גענוג דאָס וואָס עס ווערט נמשך ע"י (השבטים ו)ע' נפש, נאָר עס האָט אויך געדאַרפט זיין זייער ירידה פון ארץ ישראל אין (גלות)⁴¹ מצרים, אָן אָרט וואו עס זעט זיך ניט אלקות, אדרבה – ס'איז אַ מקום פון העלם והסתר אויף אלקות.

און אַז אויך ווען מ'געפינט זיך אין מצרים, אָן ארץ וואָס „אין יראת שמים ביניהם“⁴², איז אויך דאָרט ווערט דערהערט באַ יעדערן מבני ישראל די נקודת היהדות „מאמינים“⁴³ – האָט דאָס גע'פועל'ט אַז בחי' האלקות וואָס באַ די אבות זאָל נמשך ונתגלה ווערן צו יעדער נפש מישראל, און – עד סוף כל הדורות⁴⁴, אפי' צו אַ מדרי' הכי תחתונה⁴⁴.

(39) תר"א כג, סע"ד.

(40) תר"א כד, א.

(41) להעיר מקור'ת במדבר (ג, ב) ע' נפש יוצאי ירך יעקב כו' לעורר ר"ר על נפשו ולא בשביל הירידה לבדה שירדה ממקום כבודה אלא אף גם זאת שנתלבשה בלבוש הגוף החומרי. וראה תניא פל"ז (מח, א) שהיא „בחי' גלות ממש“.

(41*) ראה פדר"א שם בריש הפרק.

(42) שבת צז, א. וראה תניא פי"ח יט. – ויכול להיות באופן שאפילו משה אינו יודע ע"ז.

(43) להעיר מש"ך עה"ת פרשתנו (מו, ז): שכל הדורות העתידיים לבוא הביאם בגלות מצרים כו' כדי שיראו נסיו ונפלאותיו ויקבלו התורה שכולם היו במעמד הר סיני כו', ע"ש.

(44) וראה תניא פי"ח.

פאַרבונדן מיט די ע' שרים שלמעלה³⁰; (ב) זיי זיינען פאַרבונדן מיט דעם מספר ע' באַ אידן³¹ – שבעים זקנים, סנהדרין כו'³².

בכללות זיינען דאָס די צוויי ענינים ופעולות וואָס האָבן זיך געדאַרפט אויפ־טאָן דורך דער ירידה פון די ע' נפש במצרים: אַ פעולה בנוגע צו אידן, און אַ פעולה אין וועלט.

גלות מצרים איז דאָך געווען די הכנה צו מתן תורה וקבלת התורה³³, וואָס במ"ת האָט זיך אויפגעטאָן בנוגע צו אידן אַז „אנכי הוי' (איז געוואָרן) אלקיך“ כחך³⁴ וחיותך³⁵, און בנוגע דער וועלט בכלל – דער קישור וחבור פון אלקות מיט וועלט, דעמאָלט איז בטל געוואָרן די גזירה אַז עליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים³⁶.

וכהקדמה לכל זה האָט געדאַרפט זיין גלות מצרים סיי בנוגע אידן, סיי בנוגע וועלט.

ה. רז"ל זאָגן אַז „האבות הן הן המרכבה“³⁷, וואָס „כל אבריהם כולם היו קדושים ומובדלים מעניני עוה"ז . . כל ימיהם“³⁸ – זיי זיינען געשטאַנען שטענ־דיק אין אַ ביטול כו' והתקשרות צו אלקות, און דעריבער איז ביי זיי געווען

(30) ראה רמב"ן בהעלותך יא, טז. בחיי נח י, א, יא, ט.

(31) ראה בחיי כאן מו, כז. ובהנמטן בהערה שלפנ"ז.

(32) להעיר מתיב"ע תולדות כת, ג: ותהי זכי לכנשת דבני סנהדרין דסכמוהון שובעין כמניינא עממיא. וראה פרש"י וישלח שם.

(33) ראה בארוכה תוי"א ר"פ שמות. ובכ"מ.

(34) ראה טושו"ע או"ח ס"ה.

(35) ראה לקו"ת ר"פ ראה.

(36) תנחומא ורא"ט. שמו"ר פי"ב, ג.

(37) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

(38) תניא פכ"ג.

ווערן אַ בחינה ומדריגה וואָס איז מצ"ע העכער פון מצרים וגבולים פון סדר השתלשלות העולמות בי"ע, ובמילא הע- כער פון התלבשות אין ארץ מצרים –

דאָס איז די נתינת כח אין די ע' נפש, אַז אויך בירידתו למצרים זאָלן זיי ניט נשקע ווערן אין העלם הגלות.

און דאָס איז דער טעם הדיעה אַז יעקב, וואָס מדריגתו איז אצילות, העכער פון השתלשלות, האָט משלים געווען (איז נמשך געוואָרן איז) דעם מנין פון ע' נפש⁵¹.

די צווייטע דיעה איז אָבער מוסיף – און אין פדר"א שטייט בלויז די דיעה – אַז הקב"ה השלים עמהם את המנין: וויבאָלד אַז כל ענינו פון גלות מצרים איז כדי עס זאָל נמשך ווערן מדריגת האבות, ובכללם ובעיקר – בחי' יעקב בחיר שבאבות⁵² – צו יעדער נשמה, אפילו שבמדריגה הכי תחתונה, קען דאָס ניט זיין אין אַן אופן אַז אין גלות⁵³ מצרים זאָל נמשך ווערן און זיך הערן (עכ"פ – בהעלם) בחי' של יעקב, עולם האצילות. וואָרום דעמאָלט איז דער גלות ניט קיין אמת'ער העלם, ובמילא קען זיך ניט אויספירן דער תכלית ענין הגלות כנ"ל⁵⁴. משא"כ השלמה דורך הקב"ה – טובב כל עלמין⁵⁵ – קען ער

די בחי' אלקות וואָס איז נמשך ונתגלה געוואָרן צו יעדער אידן – איז דער ענין האמונה⁵⁶, די אמונה פשוטה פון אידן אין דעם אויבערשטן⁵⁶, וואָס דאָס האָט זיך אויסגעדיקט אין „ויאמן העם“⁵⁷, אַז דער אויבערשטער (קען און) וועט זיי אַרויסנעמען פון גלות מצרים, אַז באַם אויבערשטן זיינען ניטאָ קיין מניעות ועיכובים ח"ו.

וואָס דאָס איז דער פירוש הפנימי פון מאמר חז"ל⁵⁸, „לא נגאלו (ישראל) אבותי- נו ממצרים אלא בזכות“ האמונה – דאָס איז ניט קיין זייטיקער ענין וזכות, נאָר – דער מכוון ותכלית פון גלות מצרים.

און דאָס איז געווען די הכנה צו מ"ת, אַז עס זאָל ווערן „אנכי ה"א אשר הוצאתיך מארץ מצרים“ – באַ יעדער אידן עד סוף כל הדורות זאָל דערפילט ווערן בגילוי אַז „הוי' (איז) אלקיך – כחך וחיותך“. און דאָס ווערט אויפגעטאָן דורך „הוצאתיך מארץ מצרים“ – אַרויסגענומען ווערן פון מצרים וגבולים.

ו. וויבאָלד אַז די ירידה למצרים איז פאַרבונדן דוקא מיט ע' נפש⁵⁰ – ד.ה. ווי מדריגת השבטים ווערט נמשך למטה, נתפשט נידעריקער ווי זיי שטייען אין דער התחלקות פון י"ב (שבטים) – איז כדי אַז מצרים, ערות הארץ, זאָל ניט מעלים זיין אינגאַנצן אויפן ניצוץ אלקות, האָט אין די ע' געדאַרפט נמשך

(45) להעיר מתו"א שם.

(46) להעיר מהמשך תער"ב ח"ב ס"ע א'קלה ואילך. לקו"ש חט"ז ס"ע 53 ואילך.

(47) שמות ד, לא.

(48) מכילתא בשלח יד, לא. יל"ש שם רמז רמ.

(49) כ"ה ביל"ש, ובמכילתא „בשכר“.

(50) להעיר מחדא"ג מהר"ל לב"ב שם.

(51) להעיר מגבורות ה' שם.

(52) שער הפסוקים תולדות כו, כה. וראה ג"כ ב"ר פע"ו, א. זח"א קיט, ב. קמז, ב.

(53) ראה תו"א (כד, א), „שבחי' מעלת ומדרגת האבות עצמם אינו שורה ומתגלה בנפש האדם בגלות“.

(54) להעיר מסה"מ תש"ו ע' 106, דאצל האבות לא ה' להם העלמות והסתרים מצד הגוף, דהגוף לא הסתיר על אור הנשמה כו'. ולכן לא ה' אפשר להיות העלי' המעלה משרשם.

(55) ראה תו"א נז, ג. ובכ"מ.

את הילדים⁵⁹ – האָבן זיי מחנך געווען און דערוועקט באַ די אידן די אמונה ובטחון בהשם, ניט צו נתפעל ווערן פון פרעה וגזירותיו.

ת. ועפ"ז יש לבאר דאָס וואָס דער מנין פון „ששים ושש“ (פון „כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה“), און עד"ז „ששים ושלש“ פון די בני לאה, ווערט געזאָגט בלשון נקבה – ווייל עיקר ענינה ופעולתה פון גלות מצרים (אמונה) איז פאַרבוּנדן מיט בחי' נקבה, ספירת המלכות,

און ווי מ'זעט אויך בפועל⁶⁰ אַז דער ענין האמונה איז בגלוי מער באַ נשים ווי באַ אנשים⁶⁰.

און בכללות איז דאָס פאַרבוּנדן מיט די שבטים, מרכבתא תתאה, אַ מרכבה צו בחי' מלכות⁶¹, ד.ה. דער תוכן הענין פון בחי' נוקבא איז בכלל באַ די שבטים⁶², וואָס זיינען פאַרבוּנדן מיט מלכות ווי זי קומט אַראָפּ אין עולמות בי"ע. משא"כ די אבות זיינען מרכבתא עילאה, אין אצילות, העכער פאַר התלבשות אין בי"ע, און עד"ז איז מדריגת יוסף, כידוע⁶³.

וואָס דעריבער שטייט דער מספר בלשון נקבה, „ששים ושש“ באַ אַלע

זיין מיט אידן אין גלות, נכנס עמהם במנין, ואעפ"כ „הערט“ ער זיך ניט אָן ווייל ער איז בעצם קדוש (מובדל ומופרש). ובמילא איז דאָס ניט בסתירה⁵⁶ צום העלם הגלות, וואָס ענינו איז אַז עס הערט זיך ניט קיין גילוי אלקות בנשמה.

ז. אָבער דאָס וואָס יוכבד „השלימה מנין של ישראל במצרים“, אַז זי האָט גע'פועלט'ט די שלימות אין (דעם מנין פון) שבעים נפש, איז עס אין דעם אַז עס זאָל באַ זיי זיין (ונתגלה) דער ענין האמונה.

דער ביאור בזה: אשה בכלל איז מרמזת אויף ספירת המלכות, וואָס אין מלכות זיינען דאָ צוויי קצוות'דיקע ענינים: „רגלי' יורדות כו"ו⁵⁷, וואָס מצד דעם איז דאָ אַ נתינת מקום אויף גלות; לאידך ווערט זי אָנגערופן „ואמונה כל זאת“⁵⁸ – מצד ספי' המלכות קומט דער ענין האמונה אַז „מלכותך מלכות כל עולמים“, אַז דער חיות ומציאות כל העולמות נעמט זיך פון מדת מלכותו ית',

ועד"ז איז געווען ביי יוכבד: יוכבד איז געבוירן געוואָרן בפתח מצרים, ניט ווי די אַנדערע פון די שבעים נפש, וואָס זיי זיינען געבאָרן געוואָרן פריער, און דוקא זי איז געווען אינעם זמן פון קושי השיעבוד. אָבער לאידך – איז דער ענין הגאולה געקומען דורך איר זון משה, וואָס ער האָט גע'פועלט'ט און מגלה געווען די אמונה באַ אַלע אידן; און אויך יוכבד אַליין (צוזאַמען מיט איר טאָכטער מרים) – די מילדות העבריות מיט זייער הנהגה פון „ותחייין

(56) להעיר מלקו"ש ח"ט ע' 194.

(57) ראה לקו"ת במדבר ג, סע"ב ואילך. ובכ"מ.

(58) ראה לקו"ת נצבים נג, סע"ב. ובכ"מ.

(59) שמות א, יז.

(60) ולכן לא חטאו בעגל וכו' (פדר"א פמ"ה).

(60*) ראה אוה"ת תשא הנסמן לקמן הערה 71.

(61) תו"א כה, סע"א. אוה"ת שם וישב ערה, ב ואילך. ובכ"מ.

(62) ראה תו"א מה, ד. וראה אוה"ת שמות ע' ה ואילך. ושם ע' ו: כי בפ' ויגש במנין ע' נפש הם יב"ש דנוקבא שהם מבריאה. וראה בארוכה אוה"ת ויחי (כרך ו) תתשמב, ב ואילך. ושם תתשמד, ב ואילך.

(63) ראה תו"א קג, סע"א ואילך.

וועלט, אין די ע' אומות און די ע' שרים. און אין דעם ביטול ובירור זיינען דא צוויי אופנים: ווי ס'איז מצד בחי' זכר – ז"א⁶⁹, און ווי דאָס איז מצד בחי' נקבה – מלכות.

מצד בחי' זכר איז – „איש דרכו לכבוש“, וואָס כיבוש בכלל איז באופן של היפך הרצון פון דעם וועמען מען איז כובש, ד.ה. אַז דער אופן הביטול בדרך כיבוש איז אַז די זאך ווערט איינגענומען און גייט איבער אין אַן אַנדער רשות, אָבער מצד איר מציאות ווערט זי ניט נשתנה.

משא"כ דער ביטול בדרך זיכוך איז באופן אַז די זאך גופא ווערט נשתנה, וואָס דאָס איז דער תפקיד ואופן העבודה פון אַן אשה – זי איז משנה און מתקן דעם מאכל אַז ער זאָל ווערן ראוי לאכילה⁷⁰.

און עד"ז איז ברוחניות הענינים, אין דעם ביטול פון כוכבים ומזלות, ובפרט – הע' שרים, וואָס פון זיי נעמט זיך די השפעה אין וועלט: גלות⁷¹ מצרים האָט אויפגעטאָן און מגלה געווען ניט נאָר באַ אידן, נאָר אויך באַ די אומות העולם, אַז די ע' שרים האָבן ניט קיין שליטה וממשלה מצ"ע, ביז – אפילו ניט קיין מציאות מצ"ע.

ד. ה. די אותות ומופתים און מפלת פרעה ומצרים האָבן גע'פועל'ט אַז אויך פרעה ומצרים האָבן געגלויבט און אַנערקענט אַז „אני הו'י בקרב הארץ"⁷² און די כוכבים ומזלות האָבן קיין שליטה

אַנדערע שבטים, משא"כ⁶⁴ בנוגע צו יוסף⁶⁵.

בפרטיות אָבער איז די שלימות אין דעם מספר פון שבעים נפש („הבאה מצרימה"), אין דער ירידה – פאַרבונדן מיט יוכבד⁶⁶ (בחי' „אשה") שנולדה בין החומות, כנ"ל.

ט. עס בלייבט די שאלה: פאַרוואָס איז ער מדייק צו זאָגן (אין פדר"א): „נתיחסו כל הזכרים⁶⁷ ששים ושש"?

אין הכי נמי עס רעדט זיך דאָרטן ניט וועגן דעם ענין האמונה, וואָס איז שייך ביי אַ אשה מער, איז דאָך אָבער אין „זכרים" מודגש (ניט נאָר) דער ענין פון ניט נשקע ווערן אין גלות, נאָר אדרבא) איינגעמען דעם גלות – „איש דרכו לכבוש"⁶⁸?

איז דער ביאור בזה: די ירידה פון די ע' נפש אין מצרים איז ענינה, כנ"ל, אויף צו פועל'ן דעם ביטול ובירור (אויך) אין

64) ראה אוה"ת ויחי שם דיוסף הוא בחי' דכר והשבטים בחי' נוקבא.

65) ומכיון שבני רחל בעיקרם* הוא בחי' דכר, הרי כן נמשך גם בשפחת רחל בלהה. ועד"ז לאידך, דבני שפחת לאה הם בדרגת ובחי' השבטים בני לאה, בחי' נוקבא.

66) ועד"ז מובן בפשטות הדיעה בכ"ר (וש"נ) וי"א טרח בת אשר השלימה עמהן את המנין – שהיא בחי' מלכות (ראה אוה"ת שמואל ע' מה ואילך). ועד"ז יל"פ להדיעה החושים בן דן השלים עמהן, דבחי' דן היא מאסף לכל המתנות. 67) ע"פ הידוע (לקו"ת נצבים שם. ובכ"מ) „שבבחי' אצילות נק' המלכות זאת לשון נוק' ובירידתה בבניע נק' דכר כו" – יש לפרש הנ"ל גם בפדר"א, ואדרבה. אבל לעיל בפנים מבואר לגבי כללות בחי' מלכות ומדרי' השבטים, דהן בחי' נוקבא כנ"ל.

68) יבמות סה, ב הובא בפרש"י בראשית א, כח.

69) להעיר מלקו"ת עקב טו, ד.

70) יבמות סג, א.

71) בהבא לקמן ראה תו"א נז, א ואילך. אוה"ת

תשא ע' א'תתקפה ואילך. ועוד. וראה אוה"ת וארא (כרז ז) ע' ב'תרו ואילך.

72) וארא ח, יח.

(* ראה טה"מ עטר"ת (ע' קסז) לגבי בנימין. ומשם מובן דבחי' בנימין שייך ליוסף ז"א – דכר, יותר מיהודא. ע"ש.)

מציאותם לגמרי, און ווי דער מדרש⁷⁶ זאָגט לגבי יוסף: „ויוסף הורד מצרימה“⁷⁷ שלט בהן המד“א⁷⁸ וירד מים עד ים כבש בהון“; און היות אַז דאָס קומט מצד די בחי' וואָס איז העכער פון וועלט, דאַרף אין דעם זיין די שלימות פון דער בחי' אלקות שלמעלה מהשתלשלות, די נתינת כח פון הקב"ה – בחי' סוכ"ע – נכנס עמהם, אָדער עכ"פּ פון יעקב – נשמה דאצילות.

מצד בחי' מלכות⁷⁵, וואָס דער ביטול איז אין און מצד זייער מציאות גופא, און דעריבער איז דאָס מער פועל די אמונה ביי די אוה"ע⁷⁹ למטה, באַ פרעה און מצרים – האָט זיך די שלימות פון ע' נפש אויפגעטאָן דורך יוכבד, וואָס זי דוקא „השלימה את המנין“ (ניט „השלימה עמהם“).

יב. ויש לומר, אַז דער חילוק צווישן די פירושים איז בהתאם צו די חילוקי דרגות פון די מפרשי פירושים אלו:

פדר"א ומדרש בכלל – אגדה שבתורה, וואָס רוב סודות התורה⁸⁰ שהיא חכמת הקבלה וידיעת ה' גנוזים באגדות⁸¹, איז דער חלק התורה וואָס איז העכער פון (התלבשות אין) עולם⁸²

ניט, זיי זיינען נאָר כגרון ביד החוצב, און ווי די חרטומים האָבן געזאָגט „אצבע אלקים היא“⁷³.

יוד. אַט דער ענין טוט זיך אויף בעיקר מצד מדת המלכות וואָס זי איז דער שורש פון מקום זמן⁷⁴, און פון דער השפעה צו די ע' שרים. דעריבער ווערט אין זיי דערהערט (ובמילא – אויך אין די ע' אומות שלמטה), אַז מלכותו בכל משלה, אַז זיי האָבן ניט קיין אייגענע מציאות און זייער מציאות און ממשלה איז נאָר מצד בחי' המלכות.

מצד בחי' אלקות וואָס איז העכער פון וועלט, ובכללות – בחי' ז"א, איז דער ביטול באופן אַז ס'איז אינגאנצן ניטאָ קיין אָרט אויף אַ מציאות חוץ ממנו ית', וואָס מצד דער דרגא פון אלקות זיינען די ע' שרים בביטול במציאות, אפילו ניט אַ מציאות פון כגרון ביד החוצב.

דאָס איז בדוגמת ענין הכיבוש, דער ביטול זייערער איז ניט מצד ענינים ומציאותם, נאָר מצד אלקות וואָס איז לגמרי העכער פון וועלט.

יא. און דאָס איז דער חילוק (ביחס צו דער פעולה אין וועלט און די ע' שרים) צווישן דעם פ"י אין פדר"א „נתיחסו כל הזכרים ששים ושש ויוסף ושני בניו כו' הקב"ה נכנס עמהם“ (און עד"ז די דיעה אַז יעקב השלים עמהם), און דער דיעה אַז יוכבד האָט משלים געווען דעם מנין:

מצד דעם וואָס „נתיחסו כל הזכרים ששים ושש ויוסף ושני בניו“, איז דער אויפטו אין אַן אופן של כיבוש⁷⁵, ביטול

(73) וראו שם, טו.

(74) שער היחוד והאמונה פ"ז.

(75) להעיר מאוה"ת בא (ע' רסט): י"ב שבטים

(76) דאצי' הם דכורין וי"ב שבטים דמל' הם נוקבין והאיש דרכו לכבוש משא"כ האשה כי רגלי' יורדות.

(76) בב"ר פפ"ו, ב.

(77) וישב לט, א.

(78) תהלים עב, ח.

(79) ראה אוה"ת ויחי (כרך ה) תתקצג, א ואילך, דבחי' השבטים הו"ע הביוררים דע' שרים כו' אך בברכת יוסף לא הזכיר ענין הביורר, שהוא מובדל בערך מכל בחי' הביוררים זכל השבטים כו'.

(80) ראה לגבי ר"א בן הורקנוס (בעל הפדר"א) בפרט בזח"א קמה, ב. ז"ח (מדרש הנעלם), ז, רע"א. פרש"י קהלת א, ט מחגיגה (יד, ב). והאריך בזה ברד"ל במבוא לפדר"א קונטרס שם האחד אליעזר ס"ד.

(81) הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"ב. וש"נ.

(82) ראה לקו"ת ויקרא (ה, ד) דשליש במדרש

ווערן אין דער מציאות פון וועלט מצד עצמה וענינה⁸⁵.

און ווי דאָס האָט זיך אויסגעדריקט במ"ת גופא, אַז נוסף אויף דעם וואָס צפּור לא צוות עוף לא פּרה שור לא געה כו'⁸⁶, איז דער קול פון „אנכי הוי" געקומען⁸⁷ פון אַלע ד' רוחות העולם און שמים וארץ⁸⁸.

וּנ"ד ווי אויך דערציילט אין גמרא⁸⁹ אַז בשעת מ"ת „הי" קולו הולך מסוף העולם ועד סופו" זיינען די אומות העולם געוואָרן דערשראָקן און (געקוֹר) מען צו בלעם פרעגן – און ווען ער האָט זיי געזאָגט אַז „ה' עוז לעמו יתן" האָבן זיי זיך באַרואַיקט און געזאָגט „ה' יברך את עמו בשלום"⁹⁰.

(85) ומצד זה גופא מוכן, שהוצרך להיות גם הביטול באופן של כיבוש, וההקדמה דיעקב השלים או הקב"ה השלים (שאלו ואלו דא"ח – עירובין יג, ב).

כי בכדי שהביטול ובידור העולם יהי בשלימות, אין מספיק הבידור וביטול מצד שרש הנבראים, בחי המלכות (שרש הע' שרים), דמכיון שזהו שרשם ומקורם, הרי מצדו ישנה איוו תפיסת מקום לביטולם ובמילא למציאותם.

ולכן, כהקדמה לביטול הגזירה דמ"ת [שענינו קישור וחיבור אלקות שלמעלה מגדר עולמות עם מציאות העולמות גופא – ראה לקו"ש חט"ו ע' 16 ואילך. ועוד], הוצרך להיות גם הביטול שמצד בחי ז"א שלמעלה משורש לנבראים, שמצד בחי זו אין להעולמות (גם ביטולם) תפיסת מקום, שלילת מציאותם היא באופן של כיבוש.

וּנ"ד הידוע בפעולת הביטול שמצד ב' ההמשכות דממכ"ע וסוכ"ע (וראה גם לקו"ש ח"י ע' 8-97 הערה 34).

(86) שמו"ר ספכ"ט.

(87) ד"ל הפירוש וכוונה בזה דמציאות השש

צוות גשמיים עצמה אמרה ודיברה אנכי גו'.

(88) תנחומא שמות כה. שמו"ר פ"ה, ט. הובא ברש"י יתרו כ, ב. תניא פל"ו.

(89) זבחים קטז, א.

(90) ולהעיר גם מתנחומא ושמו"ר שם: הקול יוצא ונתחל לשבעה קולות ומשבעה קולות לשבעים לשון כדי שישמעו כל האומות כו'.

ובמילא האָט דאָרט דער מציאות העולם קיין חשיבות ניט – דערפאַר איז לויט זיי דער (עיקר ה)פירוש אַז „הקב"ה נכנס עמהם במנין", וואָס מצד דעם איז דער כיבוש אין אַן אופן פון ביטול לגמרי פון די ע' שרים.

מצד מפרשי התורה, וואָס האָבן אַ שייכות צו מקרא (וואָס איז בעש"י⁸³), אָבער זייער פירוש איז ניט לגמרי ע"ד הפשט, האָט ניט אַזויפיל אָרט דער פירוש אַז הקב"ה נכנס עמהם – דער ביטול וכיבוש פון וועלט מצד בחי"סוכ"ע וואָס איז למעלה מהשתלשלות, זיינען זיי דעריבער מפרש אַז יעקב השלים עמהם, וואָס יעקב (יו"ד עקב) ווערט נמשך אין ב"ע ע"י השבטים (כאָטש ער גופא איז ניט יורד) און מצדו האָט דער ביטול פון וועלט עפעס אַ שייכות צו מציאות העולם גופא.

לויט פירוש רש"י – פשוטו של מקרא ממש – וואָס איז פאַרבונדן מיט עש"י⁸⁴ ממש, הערט זיך אַן דער ביטול פון וועלט מצד איר שורש גופא, וואָס דעמאָלט איז דער בידור און ביטול מער בפנימיות, פאַרבונדן מיט איר מציאות גופא. און מצד דעם איז דער פירוש אַז „יוכבד השלימה מנין של ישראל".

און דאָס איז מתאים מיט דעם מכוון פון גלות ויציאת מצרים – מ"ת, וואָס דעמאָלט האָט זיך אויפגעטאָן ניט נאָר דער ביטול פון וועלט, נאָר אויך די נתינת כח אַז אחדות ה' זאָל דערהערט

אגדות הוא בחי רביעית (עולם האצילות – לקו"ת בלק (טט, ג) הנסמן בלקו"ת ויקרא שם).

(83) לקו"ת ויקרא שם.

(84) ועד"ז לפי הגמרא כנ"ל בתחלת השיחה,

שכמה ענינים שבגמ' גם באגדות שבש"ס הם ע"פ פשוטו של מקרא. משא"כ במדרשי התורה. וראה לעיל ע' 72.

וואָס דערפאַר זעט מען, אַז די ג' מצות וואָס זיינען איבערגעגעבן געוואָרן צו נשי ובנות ישראל – הדלקת נרות שבת קודש ויו"ט, חלה – כשרות האכילה ושת"י) און טהרת המשפחה – זיינען באופן זה:

די מצות הנ"ל זיינען פעולות וואָס זיינען פאַרבונדן מיט אַזעלכע צרכי האדם וועלכע זיינען דאָ ומוכרח מצד לשבת יצרה אויך ביי ניט־אידן – ליכטי־קייט (כדי שלא ליכשל בעץ ואבן), אכילה, וחיי משפחה;

און די עבודה פון נשי ובנות ישראל איז, אַז די זעלבע פעולות זאָלן געטאָן ווערן דוקא אויף אַ אַידישן אופן – הדלקת הנר איז פאַרבונדן מיט שבת ויו"ט, כשרות האכילה ושת"י, און טהרת המשפחה,

און דאָס איז די הכנה אַז גשמיות העולם גופא וועט נזדכך ווערן ביז – וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר.

(נשיחת ש"פ ויגש תשל"ב)

יג. כשם ווי דאָס איז געווען ביי גלות מצרים, אַז יוכבד דוקא השלימה את המנין – דורך איר האָט זיך אויפגעטאָן דער ביטול פון וועלט מצד מציאות העולם גופא, כנ"ל,

עד"ז איז דאָס אויך בגלות זה האחרון, וואָס איז די הקדמה והכנה צו דער גאולה העתידה, ווען עס וועט זיין דער מצב פון „וראו כל בשר גו' כי פי ה' דיבר"⁹¹, אַז דער גשם העולם עצמו וועט נתברר ווערן און „זען" דעם „פי ה'"⁹² – און אויף וועלכער מען זאָגט אַז זי וועט זיין כימי צאתך מארמ"צ (אראנו נפלאות)⁹³ – וואָס בשכר (בזכות) נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים⁹⁴,

אַזוי אויך בגאולה העתידה והקרובה דורך דער עבודה פון נשי ובנות ישראל.

91 ישעי' מ, ה.

92 ראה שער האמונה פכ"ה ואילך. תניא שם. לקו"ש חט"ו ע' 44.

93 מיכה ז, טו.

94 סוטה יא, ב. במדב"ר פ"ג, ו.

